

BRONDBY KOMMUNE**Ældrecentret Nygårds Plads**

Udarbejdet af: Grethe Madsen, Palliativ sygeplejerske og Susanne Parbst, Udviklingssygeplejerske

Godkendt i ledergruppen: 28.06.2012

Ansvarlig: Palliativ sygeplejerske og Udviklingssygeplejerske

Revideret: februar 2015/spb, nov 2016/spb, juni 2020/spb, marts 2021/spb

Revideres senest: marts 2023

Lokal instruks: Terminal palliativ indsats, god klinisk praksis	
Målgruppe	Primært Social- og Sundhedsassistenter, Plejehjemsassistenter og Sygeplejersker. Sekundært øvrigt plejepersonale.
Formål	At borgerne på ældrecentret får en værdig livsafslutning og død. At borgeren, og dennes pårørende, støttes til at forberede sig på at tage afsked med livet, og vi kender og efterkommer borgerens egne ønsker. Borgeren dør stille og fredeligt uden smerter eller anden lidelse, og borgeren bliver plejet af det personale han/ hun kender godt.
Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Vi taler med borgeren om dennes ønsker for sin livsafslutning og død • Vi dokumenterer borgerens ønsker i journalen og respekterer disse ønsker • Vi taler med borgeren om døden, når borgeren har behov for det, og er opmærksomme på om borgeren har brug for særlig støtte og omsorg • Den palliative medicinske behandling dækker borgerens behov • Unødige vagtlægebesøg og hospitalsindlæggelser skal undgås • Borgeren får tilbudt det at spise og drikke han/ hun synes er delikat • De pårørende har tillid til os, og giver udtryk for tilfredshed med forløbet
Indholdsfortegnelse	<ol style="list-style-type: none"> 1) Dialog og kommunikation 2) Tegn på at døden nærmer sig 3) Planlægning og forberedelse 4) Lægesamtale 5) Mulig støtte 6) Dokumentation 7) Plejen 8) Pårørende <p>Bilag</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Behandlingstestamente 2) Fravalg af behandling i den sidste tid 3) Genoplivning og fravalg af genoplivningsforsøg 4) Lindring i den sidste tid

<p>1) Dialog og kommunikation</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Det er vigtigt, at få en god og respektfuld dialog med borgeren og de evt. pårørende • Der skal altid indhentes relevant samtykke fra borgeren <p>Alle ønsker en værdig død. For nogle er det en afslutning på livet, som er fri for unødigt smerte og lidelse, og hvor man ikke er fuldstændig afhængig af andres hjælp.</p> <p>Plejepersonalet skal løbende sørge for, at borgeren får mulighed for at fortælle om eventuelle ønsker til afslutningen på sit liv. Det kan være ønsker og traditioner vedr. religion, begravelse/ bisættelse, eller særlige traditioner og ritualer at tage hensyn til, fx hos borgere med anden etnisk herkomst end dansk.</p> <p>Dette omfatter også samtale om borgerens holdning til forsøg på genoplivning, hvis borgeren skulle få hjertestop.</p> <p>Personalet skal give borgerens ønsker videre til lægen, med borgerens samtykke. (Se Bilag 1, 2, 3 og 4).</p> <p>Ved indflytnings- og opfølgning på indflytningssamtalen, samt ved Opsøgende/ Opfølgende hjemmebesøg/forebyggende sygebesøg/ årlig revurdering spørges til:</p> <p>Om der er oprettet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plejetestamente • Fremtidsfuldmagt • Livstestamente (fra før 1/1 2019. Kan undersøges på Livstestamenteregistret, Rigshospitalet Tlf. 35 45 52 69) • Behandlingstestamente (se Bilag 1) <p>Om borger har taget stilling til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke pårørende der skal informeres ved kritisk sygdom • Fravalg af behandling i den sidste tid (Se Bilag 2) • Fravalg af genoplivningsforsøg (Se Bilag 3) • Udfyldelse af "Min sidste vilje" (Kan undersøges på landsforeningen Liv&Død Tlf. 33 36 49 70 Mail: info@livogdoed.dk) • Om borgeren har skænket sit legeme til videnskaben efter døden (Kan undersøges på Medicinsk-Anatomisk Institut, Panum Institutet Tlf. 35 37 66 90) <p>Dokumentation – se pkt. 6.</p>
<p>2) Tegn på at døden nærmer sig</p>	<p>Når døden nærmer sig, kan det eksempelvis vise sig ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiltagende alvorlig sygdom/ konfusion • Tiltagende afmatning, træthed, sengebunden/ sovende • At borgeren begynder "at trække sig tilbage", ophører med at være social og vise interesse for omgivelserne • At borgeren stopper gradvist eller helt med at spise og drikke • At borgeren viser tegn på/ udtrykker at mangle livslyst, eller

	<p>ønske om at dø</p> <p>I samarbejde med lægen, skal det udelukkes at tilstanden skyldes eks. depression eller andre fysiologiske faktorer.</p> <p>Kliniske tegn på nært forestående død: Se mappen ”Terminal palliativ pleje og behandling”.</p> <p>Observationerne drøftes i det tværfaglige team. Når det erkendes at borgeren viser tegn på at være i den terminale fase, med en forventet levetid på få døgn/ uger, skal det terminale forløb planlægges.</p>
<p>3) Planlægning og forberedelse</p>	<p>Planlægning og forberedelse: Den gode planlægning og forberedelse sker i samarbejde mellem borgeren, nærmeste pårørende, kontaktperson/ sygeplejerske/ sygeplejerske og praktiserende læge.</p> <p>Det skal være muligt at tilbyde hurtig lindrende behandling, af evt. plagsomme symptomer, også i aften- nattevagter og i weekender og helligdage.</p> <p>Unødige vagtlægebesøg og hospitalsindlæggelser skal undgås.</p> <p>Kontakt Palliations-sygeplejersken på Nygårds Plads. Send Opgave i Nexus eller ring.</p>
<p>4) Lægesamtale</p>	<p>Efter aftale/ indhentet samtykke, med borger og/ eller nærmeste pårørende, tages kontakt til borgerens praktiserende læge mhp samtale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aftal møde med alle parter • Begynd ”den svære samtale”, og træf aftaler som medinddrager de pårørende • Afklar pårørendes opfattelse af situationen og de gensidige forventninger. • Udlever evt. folder ”Lindring i den sidste tid” (Bilag 4) • Udlever evt. folder ”De sidste levedøgn” (sygeplejekontoret) <p>Lav aftaler om medicin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terminal tilskud, efter §148 i Sundhedsloven, ansøges af lægen til vederlagsfri medicin. Terminaltilskud gælder fra 4 dage før ansøgningen modtages i Sundhedsstyrelsen • Mediciggennemgang med henblik på mulig seponering af medicin • Administrationsform ændres til plaster/ injektioner/ subcutan kanyle, hvis borger har svært ved at indtage medicin pr. os,

	<p>Om nødvendigt suppositorier, i en afgrænset periode</p> <ul style="list-style-type: none"> • ”Tryghedskassen”, eller lignende forudseende medicin, ordineres og rekvireres. Så der er mulighed for start af behandling uden ventetid på levering <p>Afklar opgavefordeling mellem praktiserende læge og sygeplejerske/ sygeplejerske (spørg om vi kan få et akutnummer til lægen)</p> <p>Afklar rollefordeling mellem plejepersonale og pårørende – Hvem gør hvad?</p> <p>Dokumentation – se pkt. 6.</p>
<p>5) Mulig støtte</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ”Åben indlæggelse” til ”Stamafdeling” på hospital • Kontakt til udgående specialiseret team fx • Tilknytning til udgående team Hospice Søndergaard (HS), efter henvisning fra læge. Telefon: 4420 8640. Den praktiserende læge er altid velkommen til at ringe til HS mhp. udveksling af oplysninger/ samarbejde omkring borger. <p>Læge og sygeplejerske fra HS kan sende et journalnotat til os på sikker mail til nygardsplads@brondby.dk, vedr. aftaler og behandlingsniveau. Vi kopierer dette og sender det til praktiserende læge via Korrespondancemeddelelse.</p> <p>HS har en seddel der kan ligge i boligen/ stuen, om at der er taget stilling til at borger ikke skal indlægges. Denne scannes ind i Nexus og kan sendes til praktiserende læge.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palliativ fysioterapi til massage/ afspænding, støtte til vejrtrækning, lymfødemed-behandling mv. Se instruks 4.6.3 Palliativ fysioterapi med bilag • Præst Nygårdskirken Telefon: 3675 9721/ 3647 1175 • Vågetjenesten Ældresagen. Se Instruks 4.6.2 Vågetjenesten med bilag • Psykolog (tilskud muligt) • Kræftens bekæmpelse • Palliativ rådgivning for praktiserende læger RegionH Telefon: 3869 2025 8.00 – 23.00 og 8.00 – 20.00

<p>6) Dokumenta- tion</p> <p>Lægens ordina- tioner og be- slutninger</p> <p>Skemaer</p> <p>Referater</p> <p>Indsatser og Handlingsan- visninger</p> <p>Hver vagt</p>	<p>Borgers ønsker noteres under Livshistorie i Generelle oplysninger.</p> <p>Lægen bedes sende sine ordinationer i FMK, og beslutninger skriftligt i Udskrivningsrapport/Korrespondancemeddelelse.</p> <p>Skemaerne "Fravalg af livsforlængende behandling" og "Fravalg af genoplivningsforsøg" udfyldes (under "Særlige opmærksomheder").</p> <p>Referater af indflytningssamtale og opfølgende indflytningssamtale noteres under Borger overblik - Ny borger i plejebolig – Indflytning i plejebolig – <i>Indflytningssamtale og Opfølgende indflytningssamtale (2-3 måneder efter indflytning)</i></p> <p>Referater af Opsøgende-/ Opfølgende hjemmebesøg noteres under Borger overblik – Sygeplejefaglig overblik og udredning – Referater af samtaler. Brug e't skema der opdateres fortløbende. Brug overskrift "Terminal/ palliativ koordination", hvis borgeren har en forventet kort restlevetid (ca. 2-6 måneder), Brug overskrift "Palliation døende", hvis borgeren har en forventet kort restlevetid (dage-uger)</p> <p>Der oprettes Indsats "Koordinering for den alvorligt syge eller døende borger"/ "Terminale forløb", med Indsatsmål og Handlingsanvisning "Terminalt forløb"</p> <p>Handlingsanvisninger skal tage højde for problemer der kan opstå aften/ nat samt weekender og helligdage</p> <p>Når beboeren skønnes døende inden for dage – uger skal borgerens tilstand og symptomer beskrives i hver vagt. Det er vigtigt, at alle vagter er opmærksomme på, at dokumentere ændringer i borgerens tilstand og symptomer. Observationer skal relateres til relevante Tilstande.</p>
<p>7) Plejen</p>	<p>Se mappen "Terminal palliativ pleje og behandling".</p> <p>Se Bilag 4 "Lindring i den sidste tid" Kontakt Palliations-sygeplejerske på Nygårds Plads. Send Opgave i Nexus eller ring.</p> <p>Lær af hinanden, brug hinanden også på tværs i huset og dag – aften – nat. Vær evt. på sidelinjen med en mere erfaren kollega, når der er en borger der skal smertevurderes og behandles.</p> <p>Husk det er altid ok at ringe til Akutteamet/ 1813 hvis du er i tvivl om noget, også selv om en læge har ordineret medicin til på-</p>

	<p>gældende terminale borger.</p> <p>Lær om smertebehandling så du kan komme med gode ideer/ forslag til lægen.</p> <p>Kend de præparater der bruges til smertebehandling og præparaterne i Tryghedskassen.</p> <p>Plejeprodukter kun til terminale borgere findes i skuffe sygeplejedepotet nr. 30 og på Flex.</p> <p>Det drejer sig om Fugtighedscreme uden parfume i små beholdere, mundplejepinde, Natriumklorid 0,9%, pipetteflasker samt læbebepomade.</p>
<p>8) Pårørende</p>	<p>Drømmeseng kan lånes – Hentes fra centrets depot for hjælpemidler</p> <p>Udlever evt. folder "Lindring i den sidste tid" (Bilag 4)</p> <p>Udlever evt. folder "De sidste levedøgn" (sygeplejekontoret)</p>
<p>Lovgrundlag Referencer Kilder</p>	<p>Overlæge Mette Thorvaldsen og sygeplejerskerne Jette og Annemette Blach, Hospice Søndergaard 23/10 2019.</p> <p>En god afslutning på livet, Styrelsen for patientsikkerhed 2019 https://stps.dk/da/ansvar-og-retningslinjer/patienters-retsstilling/en-god-afslutning-paa-livet/</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behandlingstestamente - Fravalg af behandling i den sidste tid - Genoplivning og fravalg af genoplivningsforsøg - Lindring i den sidste tid <p>Klinisk vejledning for almen praksis og tjekliste DSAM 2014</p> <p>Folder De sidste levedøgn, Overlæge Peter Riis Hansen og sygeplejerske Helle Thorsted, Forlaget Liva</p> <p>Lokal instruks Indflytning og modtagelse ny beboer Senest rev. 2019</p> <p>Lokal Instruks 2.2.2 Samtykke - personoplysninger og pleje og behandling 2019</p> <p>Vejledning om fravalg og afbrydelse af livsforlængende behandling, VEJ nr. 9935 af 29/10/2019</p> <p>Vejledning genoplivning og fravalg af genoplivningsforsøg, VEJ nr. 9934 af 29/10/2019 https://stps.dk/da/ansvar-og-retningslinjer/vejledning/den-sidste-tid/spoergsmaal-og-svar-om-genoplivning/</p> <p>Sundhedsloven; LBK nr. 903 af 26/08/2019</p> <p>Serviceloven LBK nr. 1270 af 24/10/2016, § 83 stk. 8 (plejetestamenter). https://www.sum.dk/Aeldre/Demens-i-Danmark/Plejetestamente.aspx</p> <p>Vejledning om sygeplejefaglige optegnelser. VEJ nr. 9375 af 29/05/2018</p> <p>Bekendtgørelse om information og samtykke i forbindelse med behandling og ved videregivelse og indhentning af helbredsoplysninger m.v. BEK nr. 359 af 04/04/2019</p> <p>Livstestamenteregistret https://www.danishhealthdata.dk/find-sundhedsdata/Livstestamenteregisteret?disallowCookies=1</p>